— ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME —

Nr4. JULEN 1999 31.årg.

I overgangen til år 2000 har vi fått tilsendt kansje dette århundres mest kjente julehilsen til det norske folk i den svarteste julen i et okupert Norge. Den ble spredd illegalt som løpeseddel og like over julen ble den stukket i lommen til Finn Tønnesen Mandal som har sendt oss dette.

Fra Kong Haakon

London, Julen, 1940.

Kjære landsmenn!

NÅR jeg idag sender dere alle derhjemme en hilsen til jul, så er det med savn og med sorg i mit hjerte, fordi jeg og mine ikke kan feire julehøitiden sammen med dere i vårt kjære fedreland.

Julen, som med sit fredsbudskap i første rekke skulde 'være en fredens fest, kommer i år til oss i en verden full av ufred, blodsutgydelse, hat og ondskap. Og det meste av det, som julebudskapet skulde bringe oss, kjærlighet mellem menneskene og fred på jorden, trampes under fotter, sammen med de fleste av de livsverdier, som vi hittil har satt høiest.

Tunge og truende hang skyene over vårt land allerede forrige jul; iår har skyene senket sig knugende ned over landet, så det kan være vanskelig å gjøre bruk av det gode, gamle ønske om en "gledelig" jul. For en helt igjennem glad jul kan ikke feires av norske i et ufritt Norge og heller ikke av norske, som ikke kan tilbringe julen hjemme i eget land, sammen med sine kjære.

Det, som kanskje smerter mig mest av alt, er den uvebnede borgerkrig, som nu pågår hjemme i Norge ; mer en noensinde hadde det vært av viktighet, at det stod et samlet folk bak viljen til selvhevdelse. At det idag ikke er så, er vårt lands store ulykke, men det er mit håb og min sikre tro, at den alt overveiende del av vårt folk holder sammen i troen på, at vi kan greie oss selv, som vi hittil har gjort det, uten innblanding utenfra og uten å innføre systemer eller prinsipper, som ikke passer for det norske lynne eller med norske tradisjoner.

Foruten å være en fredens fest er julen jo i særlig grad en *hjemmets* fest, hvor familien samles i glede og hjelpsomhet. I år finnes der i Norge og overalt i verden tusener av hjem, hvor krigens uhygge og gru og usikkerhet kaster sin mørke skygge. Dette gjelder i særdeleshet vår sjømannsstand, som ikke kan feire julen hjemme, fordi våre sjøfolk i fremmede land og på havet må arbeide og kjempe for vårt land og dets fremtid.

Mange nordmenn har også utenfor landets grenser meldt sig til militærtjeneste for å dyktiggjøre sig for den opgave å delta i frigjørelsen av vårt land.

For oss, som skal tilbringe julen herute, blir julehelgen mer enn noensinde en tankernes tid. Vi gjennemlever i tankerne julen i forgangne tider, og våre tanker går til våre kjære derhjemme og hvor de enn færdes i verden. Om dere enn ikke kan få en personlig hilsen fra alle de, dere har kjær, så vær forvisset om, at det går en strøm av varme juleønsker fra oss alle til dere alle.

Vi, som er tvunget til å være hjemmefra i julen, føler oss sikre på, at eders tanker også vil gå ut til oss, og vi bygger på eders forbøn for oss. Samfølelse og samhold er det vi må bygge på og leve på inntil den dag oprinner, da vi skal møtes igjen.

Jeg vil benytte anledningen til å takke alle derhjemme for all den sympati og medfølelse, dere har vist mig og min familie siden hin triste aprildag, da vårt land blev overfallt,—og en ganske særlig takk til alle som den første tid både ga mig husly og på annen måte viste mig og min sønn venlighet. En særlig takk også til dem i Nord-Norge, som på forskjellig vis kom oss imøte med venlighet, gjestfrihet og forståelse i vår triste stilling.

La julen iår mer enn noensinde bli en hjemmets fest,—til styrkelse av familiefølelsen og av samholdet mellem alle norske,—til herdning av viljen til å gjenreise et fritt Norge.

Man har hjemme slettet ut mig og mine av kirkebønnen i den norske kirke. Jeg inneslutter i *mine* bønner og i *mine* juleønsker hele det norske folk, og jeg ber dere, som i julehelgen samles i kirkerne derhjemme, om i tankerne å gå sammen med mig og mine i en brennende bønn for vårt norske folks fremtid.

En god jul og et godt nytt år ønsker jeg eder alle.

Måtte fred og frihet, rett og rettferdighet om ikke altfor lenge atter herske i Norge.

Gud signe vårt dyre fedreland!

SKJERNØYPOSTEN

- ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME -

Redaktør: Sigurd Aalvik, Tlf. 382 68611
I redaksjonen:
Georg Walvick, Tlf 382 68636
Norvald Jenssen, Tlf 382 68675
Evert Knutsen, Tlf 382 68686
Rita T. Dyrstad, Tlf 382 68716
Adr.: Skjernøy, 4516 Mandal.

Postgirokonto: 0802 5425368

Kontakt i USA:
Mrs. Agathe Thompson
865 Buck kd., Stone Ridge
N.Y. 12484

Abonnent pris pr. år kr 50,-
USA $ 10,-

Litt fiskeprat

Det går mot den siste jul i dette tusenåret, men det siste hummerfisket i dette tusenåret er allrede avsluttet, med for de fleste et heller dårlig resultat. De som fisket lengst inne og under land, var resultatet helt elendig, bare noen få stykker og opp til en hummer pr. teine etter endt fiske. mens de heldigste som fisket ved de ytterste øyer og grunner var fisket mye bedre. Vel tre hummer pr. teine etter 5 - 6 ukers fiske. Men utsiktene i år 2000 er heller mørke, veldig lite småhummer men utrolig mye krabber. Mange av disse var veldig fine rognkrabbe, den rene delekattesse.
Ellers har det vært lite fisk å få på garna, lite lyr og sei, men noe torsk i størrelsen 1,5 - 2 kg og en del pigghå i garn og i trålen. Fiskerne får kr 10.00 for kiloen for pigghåen som regnes for ufisken som for bare for noen få år siden ble kastet på sjøen igjen.
Reketrålerne har fått gode fangster når været har vært bra. Opp til 200 kg kokte reker, pluss en del rå reker på turen i dypa under land.
Nå ligger trollgarna klare for juletorsken, når været gir seg skal den ikke føle seg for trygg.
Lykke til med fangsten og god jul!!!!!!!!

Vi brenner «vedebål» på Grodevarden.

Vi er noen som har pratet om å brenne «veden» på Grodevarden nyttårsaften kl 17.00. Da skal noen av de gamle «vedene» tennes rundt om i landet, blant annet Eidsveden og Aarosveden i Søgne. «Vedene» som i gamle tider har varslet om fare for krig og ufred i landet, vil denne gangen være et ønske om fred i det nye årtusen.
Vi håper så mange som mulig store og små vil i god tid før nyttår ta seg en tur opp på toppen av Grodevarden med noe brennbart som ved bordkapp o.l. Er det noen som ikke kan bære det selv opp, kan det legges i plastsekker ved stien på toppen av Kirkevigsbakken. Så møtes vi i god tid før bålet tennes for å bære opp alt sammen.
Vi ønsker alle - store og små vel møtt, og ta gjerne med fakler og lommelykter. Lommelykter er nødvendig når en skal gå ned igjen.
Husk at all brennbart må legges i plastsekker for å holde det tørt----------.

Georg.

En «historisk» befaring..... Fors. fra s.10

vinduer/glugger – et mot hvert verdenshjørne. Hyttene var svært ofte bygget av stein, da det var et slit å bringe trevirke opp på fjelltoppene. Vi ser i dag restene etter "grunnrisset av vakthytten på Grotevarden der hvor vareden i dag står. Det er ikke mulig å påvise hvor veten har vert, ei heller finner vi fundamenteringen for signalmasten til "Den optiske telegraf" som avløste vetene som varsling av inntrengende fiender.

Ut over dette ble det registrert to gravhauger som var ukjente for arkeologene. Men, noe som kanskje vil overaske mange, er at det på toppen av Aksla på Faerstad, har stått en "*bygning*" for svært lende siden. Hvor om alle ting er, mennesker har ryddet et rektangulært område lit NW på toppen av "Styrehuset." I hvilken hensikt Undertegnede er ikke kjent med noen folkelige tradisjoner om aktiviteter her oppe. Det er en liten mulighet for at en utgraving ville kunne kaste lys over dette mysteriet. Det har vært lagt opp en "grunnmur" eller noe liknende av til dels grove steiner. Gjennom århundrene er enkelte av steinene veltet over ende, slik at det i dag er vanskelig å se at her har vært menneskelig aktivitet. Dette kunne vært utdypet langt mer, men for ikke å trette leser unødig har undertegnede gitt en enkel fremstilling av litt av det en eksekusjon en dag i november avdekket på vår ø.

Ungdomsforeningen.

Ungdomsforeningen har i høst hatt 11 forskjellige samvær. Det begynte med samlingsfesten i september, møteuke i oktober med møter, krabbefest og søndagsfrokost, sist nevnte sammen med søndagsskolen. Oppslutningen til disse samvær var meget god. Taler var Knut Svein Dale. Kveldsbibelskolens tre kvelder er fremdeles populære. Talere nå i høst var Bjørn Hindraker og Frank Inge Kolberg.

Foreningen hadde også medlemsmøte i november i forbindelse med plassering, forsikring og vedlikehold til nytt pipeorgel. Det var enstemmig syn på plasseringen. Det var også enstemmig syn på at Mandal kirkelige fellesråd har ansvar for forsikring og vedlikehold.

Det har også vært 2 onsdagsmøter og et fredagstreff. I tillegg til dette har foreningens barne og ungdomsavdelinger hatt en fin høst. Dette barne og ungdomsarbeidet er veldig viktig, og det er godt vi har ledere som vil påta seg ansvaret for å drive dette arbeid.

I høst har en dugnadsgjeng satt opp nytt gjerde og port mot kapelbakken, dette var både nødvendig og ble pent. Årsmøtet er i år onsdag 8. desember. Ang. valg og andre vedtak for dette komme i neste nummer.

Av nødvendige reparasjoner på kapellet er det først og fremst vestre tak som må repareres. Lektene er begynt å råtne og det er ikke papp under, så dette blir en ganske stor jobb.

Årsmøtet må ta stilling til juletrefestens framtid for voksende. I år blir den sløyfet på grunn av nyttårsfesten.

Program for alt det som skjer på kapellet fra nyttår til sommeren blir lagt ut i postkassene like over nyttår.

VI ØNSKER ALLE LESERE EN RIKTIG GOD JUL!

NYTT ORGEL PÅ KAPELLET.

Det gamle orgelet på kapellet er i ustand, og det lønner seg ikke å reparere dette. Menighetsutvalget på Skjernøy har derfor vedtatt å kjøpe nytt pipeorgel, bl. ved bruk av «orgelfondet». Vi har kjøpt et nytt orgel med 6 stemmer/piper. Orgelet koster kr. 330.000, ferdig montert og intonert (stemet), og det vil bli levert før jul.

Dette er et orgel som Norsk Orgelverksted har for salg for en bank etter et konkursbo, og det er derfor ingen moms på det. Det følger med 2 års garanti. En representant for Norsk Orgelverksted har vært og sett på lokalet sammen med kantoren og representanter for både menighetsutvalget og ungdomsforeningen. Vi mener at dette er et orgel som vil passe bra på kapellet. Kjøpet er tatt opp med Menighetsrådet i Mandal som støtter oss 100 prosent.

Det står ca. kr 185.000,- på orgelfondet. Menighetsrådet i Mandal har bevilget kr. 20.000, og satt av en dag til offer i Mandal kirke til orgel på Skjernøy. Harkmark kirke vil også støtte orgelkjøpet med et offer. Mandal Kirkelige Fellesråd har bevilget kr. 20.000 for 1999. Dessuten tar det på seg ansvaret med vedlikehold og assuranse.

Det mangler fortsatt 100.000 kr før vi har ferdigfinansiert orgelet og vi håper folk vil støtte oss og være med å gi penger til det nye orgelet. Det er sendt ut postgiroblanketter til alle husstander på øya, og vi håper mange av «Skjernøypostens» lesere utenom øya også vil være med å støtte oss i innsamlingen. Dette kan gjøres over postgiro konto nr. **3075 10 25218** Menighetsutvalget sier tusen takk for alle gaver.

Hilsen menighetsutvalget

P.S. Orgelet er allrede montert og prøveinnspilt. Det er montert framme ved koret etter ønske fra organist og prester. Det er for stort til å få plass til det på galleriet. Orgelet vil bli tatt i bruk søndag 12. desember når **«Menigheten synger julen inn» kl. 15.30.** Innsamlingen har til nå gitt gode resultater. Mandag i denne uken (uke 49) var det kommet inn et beløp på mellom kr 18.000 og 19.000.

Det er noen som lurer på hvem menighetsutvalget bestå av. Det er sammensatt av to fra menighetsrådet i Mandal bosatt på Skjernøy, to fra ungdomsforeningen og en prest. Det er Signe Aalvik, Liv Britt Jenssen, Bjarne Christensen, Anne Lans Syvertsen og presten er Per Ragnar Haraldstad.

Den Optiske Telegraf

KAPT. OHLSENS MODELL AV 1808

Tiligere var det flaggsignaler, det nye systemet som bildet viser ble tatt i bruk januar 1808. Kansje så det slik ut på Grodevarden i krigsåret 1809, da de nye mastene var montert. Vi ser klaff for tallet 1 - 5 og 30 er satt på den ene masten. Det tydes slik, tallet 1 + 5 = 6 + 30 = 36, altså tallkode 36, den lyder: «Mer Hielp maa tilsendes Kystbevogterne».

Forrige nummer omtalte vi betydningen av den optiske telegraf. Denne gang skal vi ta med hvordan den virket. Tiligere var det brukt flaggsystemer som besto av tre flagg og to stander (stander = vimpel) Flaggene var store omtrent 1,5 m brede og 2,5 m lange, standeren var 0,8 m i den brede enden og 5 m lange. Flaggene var et lyst (hvit), et mørkt (blå eller rødt) og et mørkt og lyst(blandet). Av standeren var det en lys og en mørk. Flaggene dannet en tall og bokstavkode som en kunne lese i en kodebok.

De som hadde kodebok var: Signalbestyrere, kystvernanførere, «øverste militære og sivile embedsmenn i hver kjøpstad», kystbatterisjefer, kommanderende for militærkorps på kysten, amtmenn, festningens kommandantskaper, og rofotiljens sjefer. I kodeboken var det flere ledige nummer, disse ble fylt opp lokalt, til hjelp for roflotiljen, kystvernet etc. I tillegg ble det laget en hemmelig signaltabell til bruk for generalkomandoen og den høystbefalende sjøoffiser eller kommandantene i Kristiandsand, Fredriksvern (Stavern), Fredrikstad, og Fredrikshald (Halden).

Flaggene tellet 0 for det lyse, tallet 1 for det mørke og tallet 2 for det blandet. Den lyse standeren betegnet bokstav A og den mørke bokstav B. Da det nye systemet som ble kalt Ohlsens optiske telegraf, ble tatt i bruk fra 31. jan. 1809, ble flaggsystemet nedlagt etterhvert som det nye ble tatt i bruk. En av grunnene var at flaggduk var vanskelig å oppdrive, og den nye var billigere i drift. Et klaffestystem kostet mindre enn et flaggstystem. Kodeboken for flaggsignalene ble tilpasset den nye telegrafen.

Det nye systemet var mye mer hendig og kunne vise hele 229 forskjellige tallkoder. Den besto av en, som oftest to master med to rær. Med to master gikk det fortere å sende signaler begge veier. Disse mastene var ca: 7 meter høye og sto på en svær kryss som var satt fast i bakken eller var lagt på stein. Mastene kunne brases (dreies) slik de kunne lett sees fra repeterstasjonene. (En tiligere prøvemodell fra 1805 var hele 22 meter høy med tre rær, var veldig tungvint å betjene). På mastene var det festet tre klaffer på hver rær, (trelemmer) tilsammen 6 klaffer. I nøytral stilling sto klaffene vannrett på rærne. Når det skulle signaliseres ble klaffene heist eller firt over eller under rærne etter riktig tall. F.eks. tall 1 var midt på masten når klaffen på øvre rær sto i øvre stilling. Øvre rær hadde tallene 0 - 1 - 2 - 3 - 4 og 5, nedre rær hadde tallene 10 - 20 - 30 - 40 - 50 og 60. Ved å summere talltegnene på klaffene fikk en fram signales nummer i kodeboken. Signalene skulle vises maks. i 2 minutter. Innen den tid skulle repeterstasjonene ha gjentatt meldingen, så her gjaldt det å være våken. I teorien skulle en greie å sende 30 signaler i timen. Når en tenker på avstanden til neste signalplass, med redusert sikt p.g.a. tåke, dis, snø og regnbyger, hørte det nok til sjeldenhetene at teorien stemte med virkeligheten. Ikke rart at betjeningen klaget over at det var stridt og «svekkende» for synet å være «uopholdelig» på utkikk. Til å begynne med skapte det engstelste når flaggsignalet gikk til topps, ingen ante

Fors neste side.

Fra forrige side.

hva som ble signalisert og folk gikk og gjemte seg for de trodde at engelsmennene skulle komme å ta dem. Men det nye meldesyetemet som var kommet vakte en levende interesse hos de «omkringboende». For å kunne følge med i det som ble sendt , skaffet de seg snart avskrifter av den trykte signal og kodebøkene som var delt ut til signalpersonalet og kystvernanførere. Kapt. Ohlsen som hadde laget det nye syetemet meldte 13. november 1813 om telegrafen: «Den ble meget benyttet, ja der var skjelden nogen time på dagen uden at jo en eller flere af hovsdatationerne have noget å telegrafere, så den hele linje var i uophørlig virkdomhet».

Alle hovedstasjoner hadde en bokstav som kjennemerke, som stasjon A, stasjon B, osv. (Vet ikke hvilken bokstav Grodevarden hadde.) Når meldingen skulle sendes måtte hovedstasjonen først melde hvilken bokstav den hadde så en kunne se hvor meldingen kom fra, som eks. tallkode 40 er: «Signalet kommer fra hovedstasjon B». Signal med kodetall 4, var fryktede: «Skibene, som sees, ere fiendtlige». Signal 14: «De signaleerede skibe styre mod Landet». Signalboken viser også en del lokale ting disse er håndskrevet, og den boken jeg har er fra Kristiandsunds kanten. F.eks. signal 104: «Rugmel behøves til Bageriet i Ckristiandsund».

Kystvernet (signalbetjeningen) hadde et eget varslingssystem for å kalle inn mannskaper som ikke hadde vakt. Til dette ble det brukt flaggstenger, eller de såkalte alarmstenger, og når flagget ble heist måtte alle møte på avtalt sammlingsplass. Var alarmstangen utstyrt mad en tverrliggene rå, kunne det avtales flere sammlingsplasser, avhengig om flagget ble heist på høyre eller venstre rå. Flaggduken som var til overs etter flaggsignalene ble overlatt til bruk på alarmstengene.

Om høsten ble mastene som før nevnt nedrigget, men på Skagrak-kysten, med den livsviktige korntransporten fra Danmark, hente det at linjen eller deler av linjen var oprativ om vinteren. Det var satt opp en liten hytte eller leskur på hver stasjon, men likevel måtte det være en kald fornøyelse.

Etter freden i 1814 fant en at den optiske telegraf var for dyr i drift, og den ble lagt ned. Men i 1848 ble det igjen på tale å bygge opp igjen den optiske telegraf i forbedret tilstand, men da var utviklingen kommet så langt at de første forsøk med de eletriske telegraflinjer var gjort.

Signalpersonalets journaler, rapporter ol. er sannsynligvis tatt vare på, og hvis de finnes er de antagelig oppbevart i Krigskommiseriatet i Norge eller i Danmark. Avdøde Andres Dyrstad forteller til bladet «Lindesnes» at det i det gamle «gjestgiveriet» i Skjernøysund lå det helt til omkring 1920 journaler som hadde blitt brukt på Grodevarden fra 1807 til 1814. Disse ble visstnok overlevert til lærer Fuglevik som var svært interessert i disse tingene.

Så står vi her på toppen av Grodevarden en fin høstdag. Utsikten er det ingen ting å si på, i øst ser en Grønningen fyr utenfor Kristisndsand med det blotte øye, og i kikkert ser en Randesundslandet og Color Line «Christian IV» som ankommer Kristiandsand. Vestover ser en hele Neselandet og Lindesnes fyr ytterst. Tankene går tilbake til krigsårende 1807 - 1814. Det var nødsår «Den fattige sulted, den rige led savn, to kraftige arme var ingen til gavn, for døren sto sot og død.» Mange ble oppbrakt av engelskmennene og sendt i fangenskap i England. Blant dem var også Skjernøyfolk. Avdøde Andres Dyrstad forteller til bladet «Lindesnes» 5. - 3. - 71, at hans mor fortalte at hennes bestefar var yngstemann av en brødreflokk på 6. Fem av hans eldre brødre fikk innkallelse til marinen. Da også yngstemann fikk innkalling, mente hans far det var nok og søkte om fritakelse for ham og fikk det innvilget. Fire av brødrene hans havnet i «Prisonen» i flere år, men kom tilbake i live. Historien er sann. De norske fanger i «Prisonen» var etter forholdene tålig bra, de fikk den maten de skulle ha så de led ikke direkte nød. Men det var en kommerlig tilværelese å bo i de utrangerte krigskipene, hvor i kanonportene var det innsatt vinduer. Det kunne bo over tusen mann på hver av disse skipene. Engelsmennene hadde flere titall av disse liggene med fanger. Om vinteren var skipene kalde og fuktige, og mange ble syke. De bodde på kanondekkene som kunne være 3 og 4 nedover i skipet. Det mest kjente var vel «Prisonen» men det var også andre navn som «Graham», «Bahama» og «Samson».

Hjemme måtte kone og barn prøve å holde liv i seg så godt som råd var med det lille en hadde. På Skjernøy var det ikke så ille, de hadde jo mat fra havet, og de hjalp hverandre så godt som mulig. Det var mangel på korn i hele landet. Korninporten fra Danmark gikk i stå da den ene dyrebare last etter den andre ble tatt av den engelske blokade. Det ble gitt ut skrifter om tilberedning av mose, furubark og almebark til meldrøye, og tørrfisk nordfra ble malt opp til iblanding i melet.

Det fortelles at året 1811 var et urolig år. Det var stor akvitet av den engelske flåte utenfor kysten og mange nordmenn ble tatt til fange. Da ble det også innkalt forsterkninger på Skjernøy av minst to ekstra kanonjoller fra Kristiansand.

Flaggsignalering var operativ fra mars 1808 og ble nedlagt etterhvert som telegrafene overtok.

"Ved flagsignaliseringen bestod signalmidlerne af 3 flag og 2 standere. (Plan for flagsignaliseringen i krigsarkivet, mærket 1807, no.1) Flagene var: et lyst (hvidt), et mørkt (blåt eller rødt) og et lyst og mørkt (blandet). Standerne var: en lys (hvid) og en mørk (blå eller rød). Det lyse flag betegnede tallet 0, det mørke: tallet 1, det blandede: tallet 2; den lyse stander betegnede bogstavet a, den mørke: bogstavet b. De forskjellige signaler, - der var opførte i egne signalbøger - fremstilles nu ved kombinationer mellem disse tal og bogstaver."

Flaggene var omtrent 1,5m brede og 2,5m lange. Standerne 0,8m i den brede enden og 5m lange.

Fors neste side.

Fra forrige side.

Hvordan det må ha sett ut her på toppen av Grottevarden i f. eks. 1808? Der er en kompassrose som er meislet inn i fjellet som har årstallet 1807, med bokstavende H S S. Der som varden er i dag, er det en del steiner som ligger nede i bakken. Her tyder alt på at en av mastene har stått? Steinene ble brukt til avstempling og sikring av masten. Litt lengere nord for varden er det et avtrykk i lyngen som tyder på at det har stått noe som kan ligne avtrykk av en hytte eller leskur? Sansynligvis har det stått en mast til på toppen mot nord øst? Det ligger noe jord og stein der som kan tyde på at den har vært brukt til avstempling. «Veien» eller stien opp til toppen av Grottèvarden gikk den gang opp fra Skjernøysund, på sydvestsiden av Østertjønna. Avtrykk etter stien kan fremdeles sees, men det er mye trær og einerbusker i veien. På toppen kan en fremdeles se avtrykk av stien på nordsiden av heia, der har stien delt seg til hver sin topp. Vi vet også at signalbestyreren av Grottevarden omkom ved kullseiling på Klevefjorden i 1836.
Nyttårsaften med overgang til år 2000, vil en del av de gamle «Vedene» igjen tent opp igjen, og vi gleder oss til da.
Kilder: Den optiske telegraf. Kapt. Ohlsens modell av 1808. Signalbok og instruks for betjening.
Magne Haugland.

Sigurd Aalvik.

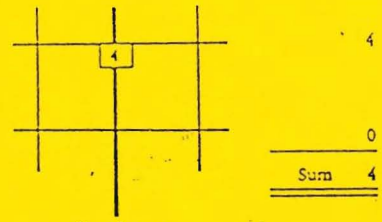

Signal no. 4
Skibene, som sees, ere fiendtlige.

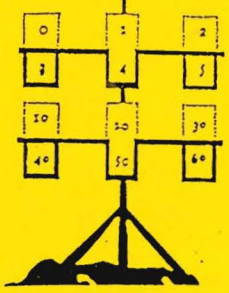

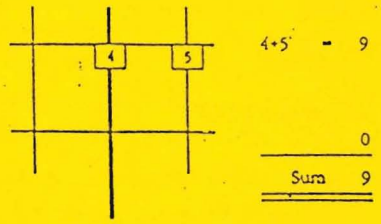

Signal no. 9
De skibe, som sees, er små krigsskibe og består af brigger og mindre krigsfartøyer.

Plan for områdetiltak på Skjernøy.

I forrige nummer av Skjernøyposten ble det gitt en kort orientering om det arbeidet som er igangsatt på Skjernøy i regi av Skjernøy Vel, for å gjenskape, vedlikeholde og utvikle kulturlandskapet på øya. Den nedsatte komiteen som består av en representant fra hver av de syv gårdene på øya, har valgt Tønnes Berge til leder/kasserer og Harry Wathne til sekretær. Det har vært avholdt to møter, som i hovedsak har diskutert hva problematikken består av, og hvilke tiltak som reelt kan vurderes som gjennomførbare. Etterhvert som arbeidet skrider frem vil man innkalle til gårdsmøter hvor alle selvsagt er velkommen til å fremføre sine meninger og ideer. Det er også meningen at det på fellesmøter skal fremlegges konkrete planer. Det vil bli lagt stor vekt på at alle som er interesserte skal være kjent med de planer som foreligger. Og intet prosjekt som berører enkeltpersoner eller eiendommer vil bli konkret planlagt før alle innvolverte er kontaktet. Og det sier seg selv at man må basere arbeidet på enighet partene imellom.
Det alle sikkert kan enes om er at Skjernøy er i ferd med å gro igjen med eksploderende fart, heldigvis med en god del unntak. Vi vil se på muligheten av å kunne snu denne utviklingen. Dette kan man kanskje greie til en viss grad, med forskjellige enkelttiltak, ved å legge forholdene til rette for drift av eiendommer ved fellestiltak, brenning, rydding, beiting. Vi baserer oss på at tiltak skal komme flest mulig til gode. Og til syvende og sist vil forhåpentligvis resultatet bli til glede for alle på øya..
Arbeidet omfatter også et annet avsnitt, nemlig å registrere dagens og tidligere driftsformer, kombinasjon av fiske og jordbruk, kulturlandskapsplanter, dyreliv og gamle bygninger eller rester av bygninger knyttet til driften.

Det vil bli stilt til rådighet en del økonomiske midler til konkrete prosjekter, møtevirksomhet og administrative utgifter. I tillegg kan det søkes om midler til visse prosjekter.

Vi vil orientere videre i Skjernøyposten, etter hvert som arbeidet skrider frem. Men om noen ønsker det, så ta gjerne kontakt dersom man mener å ha en god ide, eller ønsker mer informasjon.

Gårdsrepresentanter: Berge/Tønnes Berge, Skjernøysund/Evert Knutsen, Rosnes/ Harry Wathne, Ytre Farestad/Jan Harald Syvertsen, Nedre Farestad/Arvid Gabrielsen, Valvik/Eilef Christensen, Dyrstad/Arnt Otto Aanensen

Siste nytt fra Skjernøy Vel i dette årtusen !!!

1999

Grendehuset. Vellet har fått henvendelse fra "Stiftelsen" om å forskuttere penger for å komme i gang med dugnadsarbeidet på grendehuset. Det er gitt tilsagn om 50.000.- i denne omgang. Dugnadslistene er nå kommet inn og systematiseringen og organiseringen kan begynne. Det ser ut som om vinter og høst er de årstidene som det lettest lar seg gjøre å utføre dugnadsinnsats. Det snakkes om å begynne i 2. etasje for å kunne leie ut til sommeren i noe bedre forfatning og for dermed å øke inntjeningen noe.
Døra som skal settes inn i kortveggen mot kapellet, er kommet, men vi venter på snekkeren !!

Reguleringsplaner kontra lokalplanen for Skjernøy er et stadig tilbakevendende punkt. Vi opplever stadig at det arbeidet som ble nedlagt i begynnelsen på 90- tallet for å få en lokal plan for Skjernøy, blir neglisjert eller overprøvd. Skal ikke den innsats som ble gjort i dette omfattende arbeidet verdsettes mer, enn at det kan settes et pennestrøk over det når disse sakene kommer opp i de politiske organene? En kan virkelig undres. Vellet er standhaftig på dette området og ønsker ikke å fravike de bestemmelsene som foreligger.

INFO til nye innflyttere er ferdig og deles ut i disse dager sammen med en blomsterhilsen.

Årsmøte. Vellet har bestemt at årsmøte i år 2000 blir 1. Mars. Nærmere opplysninger kommer på nyåret. Saker til årsmøte må være Vellet i hende innen 1.februar.

På tampen av dette året er det ønskelig å benytte anledningen å takke alle i Vellet, med under komiteene for et godt samarbeid, og ellers en stor takk til dere alle som har bidratt med noe for å berike miljøet her på Skjernøy.

Til slutt
En riktig god og fredfull jul og et nytt begivenhetsrikt nyttår (tusen)!!!

Vennlig hilsen
Skjernøy Vel
Tove Laila

Redningsmann i 22 år.

Intervju av Georg Valvick, med Eilif Christensen som har gått av som pensjonist etter 22 år i redningsselskapet. Det har ligget redningsskøyte stasjonert på Farestad siden før andre verdenskrig. Men Eilif er den første skipperen som er født og oppvokst på øya

Hvor gammel var du da du begynte på sjøen?

Jeg var 17-18 år da jeg reiste til sjøs, men var bare ute i 1 år i langfart. da jeg mønstret av, og begynte å fiske. Var med på trålfiske etter reker, sild og annen fisk i Nordsjøen og Skagerrak, med båter fra Flekkerøya og Langenes.

Hvor lenge var du med og fisket?

I 10 år, og i den tida tok jeg kystskipperskolen (1958)

Hvor gikk så ferden videre?

Jeg ble landkrabbe, og begynte i industrien i Mandal, i alt i 10 år. De siste årene på Westamarin i Mandal.

Og så begynte du i Redningsselskapet?

Ja jeg begynte som bestmann (styrmann) på «Hjelm Våge» 15. juni 1977.

Når ble du skipper?

I 1979 på «Olav Ringdal jr.», og den lå da stasjonert ved Krambrygga på Farestad.

Men du har vært ombord på mange redningsskøyter ?

Ja, ca 10 stykker. Vi ble beordret fra den ene til den andre. Har vært stasjonert fra Svenskegrensen i sør til Rørvik i Nord Trøndelag

De siste årene har dere ligget mer i ro?

Ja, de siste 11 årene har jeg vært stasjonert på Skjernøya, Mandal og i Farsund med redningskrysseren «Ægir».

Hva er det mest dramatiske du har vært med på i de 20 årene som skipper?

Ett av redningsoppdragene som jeg husker aller best var da en lastebåt ble dradd ut av brottene på en sandbanke på Danskekysten, og mannskapet ble reddet, det sto om små minutter før det hadde vært for sent. Men jeg husker ellers mange farlige situasjoner fra Nordsjøen og hele Norskekysten fra Nordland og sørover med skipsforlis og søk etter overlevende, og vet med sikkerhet at vi har vært med på og reddet flere mennesker fra den visse død. Det mest dramatiske utenfor her , var nok da vi tauet «Stavfjord», en 500 tonns bombe med sprengstoff i lasten. 7 timer fra kl 4 om ettermiddagen til 11 kl om kvelden i stiv kuling, helt til sleperen brakk og båten forliste ved Hjelmskjærene. En hendelse som heldigvis gikk godt, men kunne ha endt i tragedie.

Nå er dere også med i lostjenesten i Farsund ?

Ja, vi loser og driver redningstjeneste. men noen ganger må vi bare forlate losoppdraget i full fart, når nødmeldingene kommer over eteren.

Har du trives godt med jobben?

Ja, veldig godt.

Hva skal du gjøre som pensjonist?

Fiske litt med teiner og trollgarn. Og til sist vil jeg si at jeg synes det var veldig fint at Thor Hugo Johannessen, som også bor her på øya fikk jobb som skipper på «Ægir» etter meg.

Mange takk for praten.

Georg Walvick.

Her mottar Eilif (t. venstre) redningsselskapes crest av redningsinspektør Stein Storlien som takk for innsatsen.

EN "*HISTORISK*" BEFARING PÅ SKJERNØY HØSTEN 99.

Av Svein Ø. Berg

Undertegnede har gjennom flere år "mast" om kirekeruin i Skjernøysund – temmelig forgjeves. De "*herrer*" som satt med ekspertisen, var av årsaker som er ukjente, ikke interessert i noen påvisning av middelalder kirke i sundet.

Men som kjent, maser man lenge nok kapitulerer selv byråkratiet. Så en dag nu i november det herrens år (Anjo Domini) 1999 e.Kr ankom det en konservator fra fylkets historiske myndigheter.

Turen startet i sundet med retning Kapitletheia[1]. Det var rimelig enkelt å få gehør for at det under "upsa" i NO retning hadde vert menneskelige aktiviteter, en gang for svært lenge siden. Det var av arkeologer allerede registret en "steinalder bioplass", men dette er en sannhet med visse modifikasjoner. Denne øya flommer formelig over av fortidsminner/oldtids minner. Det er nesten mulig å finne spor av steinalder aktiviteter over alt. Det som arkeologene har registrert som boplass, kan derfor like gjerne være bosted til livegne, træler eller "husmenn" fra langt opp mot tidlig middelalder. At det er funnet rester etter gammel Tysk porselen, av en type som primært ble benyttet av geistligheten og overklassen fra omkring tretten hundretallet, betyr ikke annet eller at det kan stamme fra jord som er påfyllet denne "*terassen*" eller borja.

Det er temmelig sikkert at undertegnede har tatt grundig feil i sin oppfatning av at kirken var plassert NO for Kapittelheia. Men, og her kommer vi til noe spennende, dette kan ha vert en førreformatisk kirkegård. Ser man på området er det inngjerdet av et meget gammelt steingjerde, bygget av tildels store stein. I retning av Vester kjødna er det en tydelig "port" i steingjerdet.

I middelalderen var ofte kirkene i privat eie, det var ingen som brydde seg med om en slik kirke forfalt, men en kirkegård skulle, dersom den ikke ble benyttet lenger, hegnes inn for å hindre bufe å ta seg inn på vikslet jord. Dersom området NO for Kapittelheia kan påvises å være en kirkegård er den trolig ikke avlest, og således fortsatt vikslet grunn. Dette frembringer en litt spennende konstellasjon – det kan juridisk sett den dag i dag begraves mennesker her.

Etter behørig visitasjon gikk så turen videre til Kirkevika, hvor konservatoren etter å ha sett litt på omgivelsene fastslo; "*Her lå kirken! Der om er det ingen tvil – her på denne lille gressvokste flaten ned mot sjøen lå den.*"

Fors neste side.

[1] Kapittel =
lat. *capitulum*, diminutiv av *caput*, hode.

En «historisk» befaring.....Fra forrige side.

Det var tradisjon for at uthavnkirkene/kapellene var situert slik at de var godt synlige fra leden. Imidlertid er det i dag ikke mulig å se spor av fundamentering. Havneforhold betydde lite i sammenheng med plassering av kirkene. Ser man til eksempel på kirken i Ny-Hellesund, så lå denne på en forblåst slette med en direkte elendig havn på Kapelløya. Det samme gjorde kapelle på Hessnesøy ved Grimstad.
Det er i dag ikke mulig å påvise visuelle spor i terrenget etter hvor kirken har stått, for øvrig noe som er ganske tidstypisk for denne form for bygninger. Det er i det hele bare ytterst få steder hvor det er mulig å påvise fundamentering rester etter uthavn kirkene. Kjennskapen til beliggenheten stammer i dag hovedsakelig fra folkelig overlevering og hollandske opptegnelser.

Neste stopp var Grotevarden, primært kompassrosen, (denne har tidligere vert behørig omtalt) hvilken konservatoren fant svært interessant. Spesielt da han fikk forklart at det kun er kjent to av denne type kompassroser på strekningen Stavanger – Svenskegrensen. Imidlertid var det noe som vakte vår venns interesse – to små groper like ved siden av den omtalte rosen. Dette er skålgroper, best kjent fra helleristningsanlegg. Gropene stammer trolig fra yngre steinalder[2], eller bronsealder. Med ander ord, de er omkring 3800 til 2500 år gamle. Dett er intet mindre eller en liten historisk sensasjon, sett fra vårt lokale ståsted. Pussig å tenke på, men her satt en mann for flere tusen år siden å hugget ut de to små gropene. Hva var hensikten?

Hvorfor på toppen av Grotevarden? Det er svært sannsynlig at det finnes flere slike groper her oppe. Vi vet at det har ver fast bosetting i Bådevika, i Kigestranda og Frivoldstranda, de to sistnevnte ligger i dag på ca 1,5 m vann. Trolig var det også steinalder bosetning på Grunnen i Bergstøstranda. Sist på 50 tallet ble det her funnet en 7000 år gammel, ganske spesiell pilspiss, hvilket styrker teorien om bosetning. Som leserne nok kjenner til, Grotevarden har gjennom århundrene vert sentral i utsiktssammenheng, og varsling av inntrengende fiender fra sjøsiden. Vi vet med sikkerhet at Håkon den Gode[3] systematiserte dette med veder i varsling av fiender, men trolig er bruken av ild og bål på fjelltoppen langt ledere i vårt land. Unner Napoleon krigen (1807 – 14) var det på denne heia en såkalt hoved signalstasjon. Slike stasjonerer hadde i tillegg til veden som bestod av tømmerstokker på 5 –6 alen[4] lengde, og toppmål på omkring 4 – 5'. Ved vedene skulle det oppføres en hytte for mannskapet som utførte vedevakten. Denne hytten skulle ha fire

Fors sid

2 *neolittisk* steinalder (4000—1800). Varigheten av s. varierer sterkt i ulike deler av verden. Bronsea lder 1800 - 500 f. Kr.

3 no. konger. — *Håkon 1.*, kalt *den gode* el. *Adals teinsfostre*, fordi han ble oppfostret hos den ange lsaksiske kongen Ethelstan, levde trolig mellom 920 og 960. Er bl.a. kjent som den første kongen som forsøkte å kristne Norge.

4 Alen – gl.norsk = 55,3 cm. Fra 1870 fastsatt til 6 0 cm.

SMÅNYTT FRA ØYA.

Parkeringsplasser.

Statens vegvesen er i gang med å fjerne ulovlig anlagte parkeringsplasser langs veien på Skjernøy. Disse parkeringsplasser har eksistert i mange år, men nå skal de vekk. Etter det vi har sett så tar de for seg med hård hånd, blant ikke godkjente og selvbygde anlegg. Det er svært mye farlige parkeringsplasser, så i høysesongen om sommeren er det et under at det ikke har inntruffet alvorlige ulykker. For mange blir nok dette et praktisk problem som kan bli vanskelig å løse uten til dels store investeringer.
Hvordan vil det se ut St. aften, når en ikke har en eneste plass å få parkert bilene? Det har vært kaos nok fra før.

Selhunder.

Flere sel har i den siste tiden blitt observert i fjordene rundt Skjernøy, og i forrige uke ble et ungdyr fanget i ruse, på østsiden av øya. Etter observasjoner å dømme må det ha være steinkobber det dreier seg om, og da i hovedsak ungdyr.

Redusert fart på Skjernøy.

Teknisk sjef Arne Wilhelmsen, støtter tanken om å innføre fartsreduksjon på Skjernøy.
Han viser til at Fylkesveien på øya er svingete og smal, med mange avkjørsler til hytte og boliger, med tidvis stor trafikk. Derfor er han positiv til forslaget fra Skjernøy vel og politiet om å innføre 60-sone fra brua og til 50-sonen på Farestad.

Vi gratulerer Osmund Winje og Larissa fra Latvia som giftet seg i sommer.

Halse og Harkmark bygdebok

"Ingen vet når bygdeboka til Halse og Harkmark kommer ut" sier prosjektleder for boka Knut Lindseth. Arbeidet med boka startet i 1937. Det har vært flere "forfattere" involvert i det møysommelige arbeidet som det er og få en korrekt historie av fortiden.. Han som nå arbeider med boka er Dag Hunstad-en ung "historiker" i tyveårene. Tidligere har han skrevet og gitt ut boka om "Klevefolket". Det siste året har han avtjent siviltjenesten sin på den måten at han har satt sammen hele manuskriptet for Halse og Harkmarks bygdebok til et rådokument på 2000 sider. Nå er siviltjenesten over,og han er ansatt på timebasis, han regner med å bruke minst 3 år på oppgaven.Så til dere som venter på boka,er det å si "smør dere igjen ekstra inn med tålmodighet"!!!

Kom til Dyrstad skolehus på julefest.

Den tradisjonelle julefesten på Dyrstad skolehus blir SØNDAG 9.JANUAR KL.16.00.Vi i Skjernøyhistorielagsstyre ønsker deg hjertelig velkommen. Vi dekker til ca.60 stk-så vil du være med meld deg på til Hilde telf.382 68652 eller Rita 382 68716 INNEN 5.JANUAR.

Hubro på Skjernøy.

En fin søndag i begynnelsen av november var det noen turgåere som satt seg ned i Skiftensviken for å spise. Plutselig fløy en stor hubro opp bak en stein. De forteller at fuglen var ganske svær, og de var helt sikker at det var en hubro. Har ikke hørt at det er gjort slike observasjoner på øya tiligere.
Hubroen er Norges største ugle (ca: 65 - 75 cm) er utpreget nattfugl og er totalfredet. Holder til blant annet i skogene i indre Agder, men kan også en gang iblant observeres ute ved kysten.

Autovern.

En del av gamle sementfenderene langs Fylkesveien er skiftet ut med autovern, som svingen inne i Kilen på fastlandet og på Dyrstad. Nå er også fenderne tatt bort ved Bergstøfjellene for å bli skiftet ut med autovern. Nå (dags dato 5./12.) er det ingen fendring. Bare brøytestikker, og skulle en være uheldig å gli på det glatt føre, er det ingen ting som tar i mot, så det er rett i sjøen. Må håpe at en får opp autovernet så fort som mulig før det skjer en ulykke.

Vi minner omkontingenten

Vi legger med postgiro blankett i dette nummeret. Abonnentet er det samme som året før kr 50.00 for alle i Norge og ellers i Europa. I USA er det S 10.00. Det blir mindre i USA vi sender nå bare ca: 17 stk mot ca: 70 da vi begynte for 30 år siden.

Barnedåp.

Skjernøy kapell.10. oktober Barnes navn Emilie. Foreldre: Helene Pedersen og Espen Hageland.
P. s. Emilie er født 18. juli, ikke i aug. som vi omtalte i forrige nr.

En stor overraskelse fikk nok foreldre og søsken til Trond Larsen, bosatt i Mandal, født og oppvokst på øya.
De hadde barnedåp i kapellet 31. oktober. Etter barnedåpen ble foreldrene vigd uten at noen visste en eneste ting. Barnets navn: Victor
Trond Larsen ble vigd til Kirsten Blorstad Mandal. Vi gratulerer.....

Vi vil Gratulere Dan Jenssen Farestad og Kristina Hansen Herning Danmark. Bryllupet fant sted i Danmark lordag 20. november. Dan Jenssen har bygget nytt hus på Farestad og paret har nå flyttet inn.
Vi ønsker Kristina velkommen til Norge og Skjernøy, og håper hun vil trives her.

Tilflyttet.

Denne gang ønsker et par velkommen til øya: Det er Karen Lillebostad og Bjørn Tore Rosendal, som har slått seg ned i et leid hus på Farestad. Hun er utdannet dyrlege.

«Marianne» heter en bok i serien «Brenning», utgitt av Bladkompaniet skrevet av Tor Torkildsen bosatt i Trondheim.
Handlingen i boken er et forlis utenfor Skjernøy i 1848 hvor en ung kvinne Marianne blir berget av Farestadsfolk i åpne småbåter.....
Tor Torkildsens bestefar var fra Ytre Farestad... Han bodde i det huset som Torleif Christensen nå eier. Han var sjøkaptein og flytter til Trondheim hvor han var ble medeier i et skipsrederi. I januar i 1937 i den storm hvor mange båter forliste var Totkildsen skipper på D/S «Karmt» som ble brukket ned av bølgene. Mannskapet ble i siste liten tatt opp av passasjerskipet S/S «Leda». De ble dradd gjennom sjøen med en line om livet Torkildsen hadde brukket benet men det viste ingen før han kom ombord i «Leda».
Kan nevnes at det var den samme stormen som M/S «Venus» tok opp mannskapet på D/S «Trym» og D/S «Sanvonmaa» forliste på Kneblingene.

Litt om været siden sist.

Det har vært en veldig mild høst, ingen frost eller snø, til nå (3. nov.). I hummerfisket var det tålig vær, men mange dager var det også kuling og landligge. Siste dagene i september hadde vi to ordentlige høststormer med veldig mye sjø, men da var nok de fleste hummerteinene kommet på land. Sist helg 3. - 4. - og 5. november, hadde vi vinter. Fredag med storm regn som senere gikk over til skudd og snø. Nesten umulig å komme fram på veiene, og mange utforkjøringer. Trær blåste ned og la seg over vegen eller over kraftlinjer, også på grunn av snøtyngden. Skjernøy var uten strøm fra fredag kveld til langt utpå natta. Lørdag snødde det tung våt snø som la seg i trærne. Det ble frost på natta og søndag morgen når solen rant åpenbarte det seg et vidunderlig landskap, når solen skinte på trærne som bøyde seg til marken av snøtyngden. Ja det var ekte julekortstemningen. Natt til mandag kom mildværet igjen med regn og blåst, så nå er det akkurat som før med litt vind litt regn og litt sol.

Dette er siste «Skjernøypost» i dette år tusen. Når en ser tilbake de siste hundre år, har det skjedd mange ting her på øya. Som ferdig kjøreveg rundt øya, elektrisk strøm i begynnelsen av 20 årene, og ikke minst 60årene med bro til fastlandet og bilveg til Ytre Farestad og Dyrstad. Jordbruk som ble drevet fra alle gårder her ute er helt slutt. Det er vemodig, men det er så mye enklere å kjøpe poteter og grønnsaker i butikkene.
Det er mange ting vi kunne skrive om i de siste hundre år som svant. men vi må heller ikke glemme å se framover. Utviklingen må gå sin gang, og vi må følge med.
Dette nummeret ble nok noe «historisk» preget, det er heller lite julestoff, men det bare ble sånn.
«SKJERNØYPOSTEN» ønsker alle sine lesere en riktig god jul og et godt og rikt nyttår 2000.

Skjernøy folk`s 2000 år`s fest

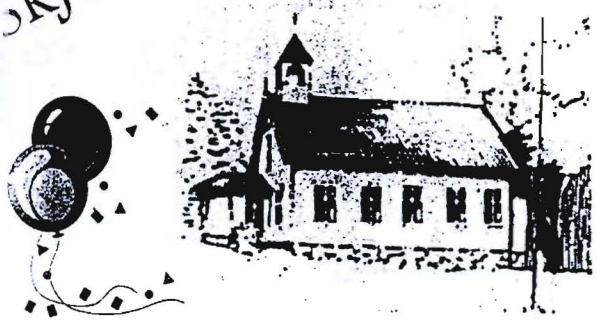

Den 8. Januar kl. 19.00

Hva skal vi spise ? - En skikkelig middag m/dessert.
Får vi kaffi og bløtkake ? - JA !!!!
Koster dette penger ? - Ja - kr. 200.-
Er det påmelding ? Ja!!!

Frist 20. desember.
Tlf. Jan Harald : 38 26 88 29
Åshild : 38 26 85 69

Blir det utlodning ? Nei -
Der blir fyrverkeri I stedet.

Hvor da ? - På kapellet.
Hvem kommer ? - En kjent hemmelig gjest,
videre - Per Ragnar Haraldstad, Sturla Erzeid,
- med flere lokale krefter.

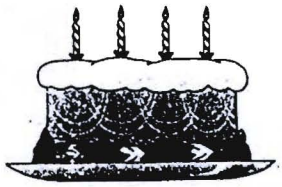

Hilsen kommite arr.Ung